

Till skolsvaga elevers försvar

Förord

Det har satts många etiketter på de elever som misslyckas i skolan. Man har kallat dem svaga, långsamma eller obegåvade. Men de flesta av dessa elever är varken svaga, långsamma eller obegåvade. Det är först när de sätts i en skola där det ställs krav på dem som de inte har fått förutsättningar att klara, som det kan förefalla så. Det är bara i skolan som de är svaga. Därför kallar jag dessa elever skolsvaga.

Efter den senaste läroplansversionen 2011 har jag ofta vaknat i vargtimman av oro för vad som händer med de skolsvaga eleverna. Jag har då vanligen gått upp och skrivit av mig min oro i form av en debattartikel. Det har nu blivit omkring 250 artiklar. Samtliga artiklar kan läsas på min hemsida www.perackeorstadius.se. De tidigare artiklarna är där samlade i fyra böcker med titlarna Tumskruvsfabriken, Grymskolan, Skola i återvändsgränd och Tankeställare om skolan.

I denna bok har jag samlat ett urval av de artiklar som jag skrivit de senaste två åren. Boken inleds med en artikel där jag förklarar varför jag blivit så engagerad i de skolsvaga elevernas öden.

Innehåll

Förord - 1

Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation – 3

Skolsvaga elever misshandlas i skolan – 6

Ju fler kockar, desto sämre skolsoppa – 8

Betygen är förödande för de skolsvaga eleverna och deras kunskapstillväxt – 10

Skolans matematik förstör för de skolsvaga eleverna – 12

Forskningen har inte varit till nytta för de skolsvaga eleverna – 15

Lärarbristen gör att många skolsvaga elever varken blir sedda eller hjälpta - 16

Vad alla elever behöver för att lära sig bra – 18

Detta borde eleverna få lära sig om religionerna – 24

De hårda tagen hjälper inte – de stälper – 26

Kunnandet är viktigare än kunskaperna – 28

Vi lever i paddans tidsålder – 30

Hur tänkte dom, skolhöjdarna? – 32

Sanningssägarens dilemma – 36

Innehållet i fyra debattböcker skrivna 2010 – 2013 - 37

Artiklar skrivna 2014 – 2018 – 42

Författarens bibliografi - 45

Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation

På sextitalet fick jag en tjänst som metodiklektor i ekonomiska ämnen. I tjänsten ingick att jag också skulle vara lärare i en gymnasieklass. På den skola där jag tjänstgjorde hade man dittills bara haft allmänna gymnasielinjer. Jag fick ta hand om undervisningen i företagsekonomi i skolans första klass på den yrkesinriktade Dk-linjen (distribution och kontor).

Jag kom senare att få ansvara för ett dussintal andra klasser på denna linje. Där samlades elever som hade de lägsta intagningspoängen till gymnasiet. Vid ett språkförståelsetest på skolan fick eleverna på Musiklinjen 65 poäng i genomsnitt. Eleverna i min klass hade bara 30 poäng i genomsnitt trots att ingen av dem hade invandrabakgrund.

Jag insåg att det var meningslöst att stå vid tavlan och undervisa dessa elever. Jag kunde inte heller ge dem uppgifter från läromedlen i ämnet, eftersom många av eleverna inte kunde läsa sig till vad uppgifterna gick ut på. Därför kom jag på att i stället starta företag” på riktigt” i klassen så att de fick arbeta praktiskt med företagsekonomi. Det gick så bra att jag fortsatte med det i alla mina senare klasser.

Vårt mål blev att tjäna så mycket pengar att det räckte till en veckas skolresa i slutet av sista året. Eleverna fick komma med idéer om hur vi skulle kunna tjäna pengar. Vi kom att ägna oss åt många olika verksamheter. I flera klasser satte eleverna ihop annonstidningar som de delade ut i nybyggda kvarter. På det sättet fick butikerna i grannskapet en möjlighet att marknadsföra sig. Vi öppnade kafé i skolan på kvällarna där komvuxelever kunde få hembakta bullar och kakor till kaffet på sina raster. Vi importerade och sålde dokumentportföljer från Taiwan. Vi ordnade diskodans för skolelever i samarbete med en restaurang. Vi ordnade mannekänguppvisning i en aula och sålde lotter och förfriskningar i samarbete med några klädbutiker.

I samband med detta samlade vi in den information vi behövde genom studiebesök. Eleverna tog reda på och redogjorde för vad de fått veta av till exempel Skatteverket om gällande skatteregler, av agenturfirmor om hur en importaffär går till, av banker om hur man betalar vid importaffärer och hur man bäst placerar intjänade pengar, av tull och hamnmyndigheter om hur man konkret tar hand om inkommande gods och så vidare. Eleverna lärde sig att allteftersom ta reda på saker och bokföra och hålla reda på klassens inkomster och placera pengarna.

Mitt bestående minne av dessa elever är hur villiga de var att ta ansvar och arbeta för klassens företag. Detta till skillnad från de flesta elever på de allmänna gymnasielinjerna som var ovilliga att anstränga sig för något som inte direkt lönade sig för betygen. Hur frimodiga och roliga Dk-eleverna var, och hur lyckliga de var för att få beröm för vad de lyckades med. Beröm var de svältfödda på från grundskolan och i andra ämnen på gymnasiet, där de kunde ha lärare som talade om dem i lärarrummet som löss och idioter.

Eleverna fick välja vart vi skulle åka på skolresorna. Det blev till Hamburg och Amsterdam och i flera fall också till London och Mallorca. Inför den första Mallorcaresan höjde mina kolleger på ögonbrynen. De kunde inte förstå hur jag vågade ta ansvar för att resa utomlands med dessa elever. Men det hände inte en enda gång att någon elev skämde ut sig. De fick alltid ta ansvar för varandra parvis eller i mindre grupper. Det fungerade perfekt. Bland det viktigaste jag har försökt att lära mina kandidater är att lita på eleverna. Att de tar ansvar om de ges ansvar.

För mig var dessa resor både roliga och lärorika. Jag lärde känna dessa elever väl. Jag blev bedrövad över att höra hur de hade blivit bemötta i grundskolan och i några av de andra ämnena på gymnasiet. Dessvärre blir de skolsvaga eleverna lika illa behandlade i skolan i dag. Genom att betygen nu tidigarelags och ges i ännu fler grader blir stämpeln ”misslyckad” på dem ännu obarmhärtigare.

För att göra det lättare för denna elevgrupp att lära sig företagsekonomi arbetade jag tillsammans med en kollega fram ett nytt läromedelspaket i flera delar för Liber, Deko-3-M. Det hade ett mera enkelt språk och ledde i stor utsträckning till mera av självständigt, elevaktivt arbete. I läromedlet ingick bland annat ett stort antal fältuppgifter, gruppdiskussionsuppgifter och rollspel. De flesta handelslärare var ovana vid att administrera sådana inlärningssituationer och ville ogärna ändra på sitt sätt att undervisa. Läromedlet fick därför begränsad spridning.

Vi organiserade också en försöksverksamhet med ämnesöverskridande temastudier på ett 20-tal skolor i Brevskolans regi, Tema Dk. Detta sätt att arbeta blev mycket uppskattat av eleverna och av de flesta deltagande lärare. Det resulterade i tre omfattande handledningar i bokform för lärarna, för eleverna och för informationsinsamling. Många skoldebattörer sprider nu uppfattningen att självständigt arbete bara innebär att man släpper eleverna vind för våg för att på egen hand skaffa sig kunskap bäst de kan. Om debattörerna hade tagit del av dessa handledningar skulle de inse hur okunnig och verklighetsfrämmande denna inställning är. Dessvärre lades den avdelning på Brevskolan som gav ut

läromedel ner vid denna tid varför handledningarna i projektarbete aldrig marknadsfördes.

Utrymmet för självständigt arbete i skolan minskades drastiskt genom den fokusering på mätbara kunskaper och betyg i den mål och resultatnriktade skola som infördes på 90-talet. Det är framför allt de skolsvaga eleverna som förlorat på detta.

Skolsvaga elever misshandlas av skolan

Omkring 40 % av eleverna med lågutbildade föräldrar klarar inte kunskapskraven för att gå i gymnasiet. Många av dessa elever har inte fått någon läxhjälp eller annat stöd i studierna från hemmen. De har haft ett språk som fungerat bra för dem i hemmet och bland kamraterna, men som inte fungerat i skolan. De har därför inte förstått innebörden av alla ord som läraren använt i sin undervisning. Och inte heller alla ord i texten till de uppgifter de fått. De har fått tårar i ögonen när de fått tillbaka sina underkända betygsprov. Men med tiden har många dock reagerat med en tillkämpad tuffhet. Ryckt på axlarna och sagt: »Det skiter väl jag i. Det är ingen idé att anstränga sig. Jag är ändå värdelös.«

Hur jag vet detta? Jo, jag har som metodiklektor suttit i klassrum och på nära håll studerat elever under omkring 5 000 lektionstimmar. Jag har talat med ett tusental elever om hur de har upplevt skolan.

Det är ingen som för de skolsvaga elevernas talan när det fattas beslut om skolan. När massmedia och andra utomstående personer besöker skolan så är det inte dessa elever de talar med. De håller sig undan eller hålls undan. Det är de talföra eleverna man får tala med. Det är heller inte deras föräldrar som tar till orda i intervjuer och på föräldramöten. Det är de talföra föräldrarna.

Många som diskuterar och bestämmer om skolan tycker sig vara säkra på vad man ska göra för att eleverna ska lära sig bättre. Deras säkerhet växer med avståndet till de skolsvaga eleverna. Mera betyg. Mera katederundervisning. Karriärlärare. Fler mattelektioner. Ett tionde år för att eleverna ska hinna ikapp. Hårdare skolkontroll. Bättre disciplin och hårdare straff. Ingen av dessa åtgärder leder till att eleverna får bättre förutsättningar att lyckas i skolan. Tvärtom. De gör att de skolsvaga eleverna både lär sig och mår ännu sämre.

Av landets politiker är det bara en på hundra som bor i något av de utsatta bostadsområdena. De som bestämmer om skolan kan inte sätta sig in i hur tillvaron är för de skolsvaga eleverna. Att i nio år behöva sitta och ha tråkigt under stora delar av skoldagen för att de har svårt att följa med under lektionerna. Rädsla för att få frågan på den läxa som de inte har gjort. Rädsla för att göra bort sig framme vid tavlan. Rädsla för att klandras av både lärare och föräldrar för att de inte klarar sig bättre i skolan. Det är inte att förvåna sig över om de i protest mot denna tillvaro skolkar från skolan eller stökar till det under lektionerna.

Eleverna kan också vara rädda för det liv som väntar dem i framtiden. De får ideligen veta hur viktigt det är att de får bra betyg om de ska få något jobb efter skolan. Men de inser att de aldrig kommer få några bra betyg. De kan ha sett hur det gått för många ungdomar i deras bostadsområde. Ungdomar som hamnat i gäng där man stjälar, rånar, säljer droger och prostituerar sig. Där man kan skadas i gängstrider, dömas till fängelse eller dö genom en överdos. Så illa går det dessvärre för många ungdomar. Socialstyrelsen har rapporterat att elever med låga betyg löper åtta gånger så stor risk att bli kriminella. Det finns det statistik på.

Statistiken säger dock inget om skolans roll för dessa olycksöden. Att elever misslyckas i skolan beror inte på någon naturlag. Det beror på att man fattat dåliga beslut om skolan. Man har inte gett de skolsvaga eleverna de förutsättningar de behövt för att kunna lyckas i skolan. De har inte tidigt kompenserats för de brister i språk och annan utveckling som de bär med sig från hemmen. De har inte fått gå i små barngrupper i förskolan där de hela tiden blivit sedda och hjälpta till det språk som fungerar i skolan. De har ställts inför kunskapskrav och tvingats delta i ideliga betygsprov som de inte haft en chans att lyckas på.

Sedan länge har de politiska partierna lovat bättring i dessa avseenden. Men man har inte tillsatt de resurser som krävts. Man har låtit snålheten bedra visheten. Man har valt att i stället dra på sig de mångdubbelt högre kostnaderna för skadegörelse, vård och kriminalvård som blivit resultatet av att så många ungdomar spårat ur i livet.

Ju fler kockar, desto värre skolsoppa

Ett barn – det är varje människa upp till 18 års ålder. Barnets bästa ska alltid komma i främsta rummet. Så står det i Barnkonventionen. De beslut som fattas om skolan borde därför utgå från vad som är bäst för eleverna. De borde utgå från vad eleverna behöver för att lära sig bra och må bra i skolan. Vad är det då för förutsättningar som eleverna behöver?

Eleverna behöver det *språk* som gör att de kan förstå vad lärarna säger och vad som står i läroböckerna. Eleverna behöver få den *tid* på sig som de behöver för att kunna ta till sig och smälta den information som de får. Eleverna behöver se en *mening* med lärandet och kunna inse att de kan ha glädje och nytta av det de ska lära sig. Eleverna behöver *stimulans* genom en undervisning som är omväxlande och som ger dem möjlighet att tänka själva och vara aktiva. Eleverna behöver uppleva *framgång* och få beröm av lärare, föräldrar och kamrater för vad de lyckats prestera. Eleverna behöver *bra lärare* som hinner se dem och hjälpa dem. Eleverna behöver en *bra skolmiljö* där de kan känna sig trygga med lärare och kamrater i trevliga och välutrustade lokaler etcetera.

Av dessa ingredienser skulle en skolsoppkökets Mannerström (landets kändaste stjärnkock) kunna tillreda en utmärkt soppa. Men nu finns det ingen Mannerström som basar över skolsoppköket. I stället trängs där ett tjogtal småkockar som alla vill hålla i slevan och tillföra egna ingredienser. Om dessa kockar kan sägas att de i många fall saknar kunskap om eleverna och vad dessa behöver. Än värre är att många av dem försöker påverka besluten för att själva gynnas av dem. Bland dessa småkockar återfinns följande:

Rikspolitiker som konsekvent stöder den skolpolitik som det egna partiet ansvarar för och som kritiserar den skolpolitik som deras politiska motståndare förordar. Som i debatten rättar sig efter folkopinionen för att slippa förlora väljare i valen.

Massmedierna som påverkar folkopinionen i den riktning som överensstämmer med deras ägares politiska uppfattning om hur skolan och samhället bör formos.

Kommunpolitiker som har problem med att få budgeten i balans och **ägare till friskolor** som vill få ut så mycket vinst som möjligt. I båda fallen snålar man in på personal, lokaler och övrig utrustning.

Föräldrar till framgångsrika elever som slår vakt om de betyg som garanterar att deras barn kommer först i kön till eftertraktade utbildningar.

Lärare som genom sina ämnesföreningar vill kapa åt sig så stor andel av lektionsutrymmet som möjligt för sina egna ämnen.

Forskare som är mer angelägna om den egna karriären än att göra det lättare för eleverna att lära sig.

Näringslivet som har lyckats få skolan att genom betygen sortera eleverna så att de passar in på olika nivåer i arbetslivet. Och som har lyckats genomdriva en valfrihet i skolan som gör det möjligt att tjäna pengar på friskolor.

Självutnämnda skolexperter som på webben och på tidningarnas debattsidor tvärsäkert torgför sina åsikter om hur skolan ska formas trots att de har mycket begränsade kunskaper om hur inläring går till och vad eleverna behöver.

Vad skulle en skolsoppkökets Mannerström ha kunnat göra för att rädda soppan? Hen skulle till exempel köra ut småkockarna och se till att Barnkonventionen blev lag. Att de graderade betygen slopas i grundskolan. Att det inrättades korta yrkesprogram på gymnasiet där bara yrkesämnena är obligatoriska. Att antalet lektioner och antalet kunskapskrav i matematik halverades. Att det fria skolvalet begränsades och att vinstutdelningar från friskolor förbjöds. Att lärarutbildningen begränsades till en konkret yrkesutbildning där ämneskunskaper är inträdeskrav och didaktisk analys och praktik det centrala innehållet. Att språktest görs obligatoriskt i förskolan och att de barn som så behöver ges kompensation för bristerna i språket. Att skolinspektionen ersätts med en avdelning för skolutveckling. Etcetera.

Betygen är förödande för de skolsvaga eleverna och deras kunskapsstillväxt

Ingen forskning visar att eleverna lär sig bättre när de får betyg. Tvärtom. Det är inte bara i Sverige som man har funnit att en undervisning som styrs av graderade betyg leder fel. The General Teaching Council i England skriver att »detaljerade kursplaner kopplade till graderade betyg skapar stress och panik, sänker kvaliteten och bidrar till att uttråkade elever hoppar av skolan i förtid«.

Samtliga elva ledamöter i den expertgrupp, som 1989 fick i uppgift av regeringen att analysera betygens funktioner och effekter, föreslog att de graderade betygen skulle slopas och ersättas med kursintyg eller godkänd/ännu ej godkänd. Den betygsutredning som sedan tillsattes av den moderatledda regeringen hindrades märkligt nog genom direktiven att undersöka alternativ till graderade betyg. Den kom i stället att föreslå den nu gällande nygamla betygsskalan A-B-C-D-E-F. Frågan är varför?

Elever mår ju sämre av betygen. Socialstyrelsen har konstaterat att alltfler elever lider av psykisk ohälsa till följd av betygsstressen.

Många elever lär sig sämre när de får graderade betyg. De blir mera inställda på det kortsiktiga målet att få betyg i stället för på det långsiktiga målet att lära för livet.

För de skolsvaga eleverna är de graderade betygen förödande. De kan inte glädja sig åt de framsteg de gör när de ideligen tvingas att jämföra sina prestationer med andra, mera framgångsrika elever. De tappar alltmer av motivation, självförtroende och framtidstro ju fler betygsprov de misslyckas på.

Innehållet i undervisningen trivialiseras. Kraven på rättvisa i betygen leder till krav på att kunskaperna ska kunna mätas. Eleverna går därför miste om mycket av det värdefulla kunnande som inte går att mäta.

Eftersom antagningen till högre utbildningar grundar sig på betygen, så måste dessa vara rättvisa. Men det är de inte och det kan de aldrig bli.

Betygskriterierna är alltför luddiga och svårtolkade. Värre är att lärarna i olika hög grad är benägna eller påverkade att sätta glädjebetyg. Och att de talföra eleverna och deras talföra föräldrar är bättre på att övertala lärare att höja betyg.

Betygen bidrar till att klyftorna i samhället fortsätter att öka. Betygens enda funktion är att sortera eleverna säger forskarna. Det är elever med välutbildade

föräldrar som får höga betyg och hamnar först i kön till eftertraktade utbildningar.

45 procent av eleverna med kortutbildade föräldrar får för låga betyg för att få gå ett gymnasieprogram. De kan därför tvingas att ta osäkra och dåligt betalda jobb.

Betygsspärren gör att närmare en femtedel av eleverna inte får börja ett gymnasieprogram. Dessa elever har vanligen ett bräckligt självförtroende efter misslyckanden i skolan. Många har varken skola eller jobb att gå till och ont om pengar. De kan lätt bli byten för värvare till kriminella nätverk som kan ge dem uppskattning och erbjuda dem gemenskap och lättförtjänta pengar.

Antalet självmord ökar bland ungdomarna och var och varannan dag berättar tidningarna om att en ung människa har dödats i gängstrider. Mycket talar för att det i de flesta fall är skolsvaga elever som råkar så illa ut. Om dessa elever redan vid skolstarten hade fått en rejäl kompensation för bristerna i språk och annat, skulle de inte ha behövt misslyckas i skolan. Om inte skolan genom betygsspärren hade medverkat till att de hamnat i detta utanförskap, skulle många liv ha räddats.

De graderade betygen har blivit till något av en helig ko som inte får ifrågasättas. Några hållbara argument för att behålla dem har inte kommit fram i skoldebatten. Men de som befinner sig på »rätt« sida om klyftan i samhället är röststarka. De tjänar på betygssystemet och de slår därför vakt om det. Det går inte att ändra betygssystemet, säger skolministern. Hellre då stå ut med att eleverna lär sig sämre och mår sämre, att klyftan mellan de rika och de fattiga fortsätter att öka och att många ungdomar mister livet. Annars kan man förlora röster i valet.

Skolans matematik förstör för de skolsvaga eleverna

I grundskolan får alla elever undervisning i matematik under sammanlagt 1 125 lektionstimmar. Det är ett hundratal timmar mera än vad de får sammanlagt i ämnena geografi, historia, religionskunskap, samhällskunskap och konsumentkunskap. Vad eleverna lär sig i alla dessa andra ämnen ingår inte i OECD:s Pisa-undersökningar. Därför tar man inte heller hänsyn till dem i dagens skoldebatt. Där är det framför allt matematik som räknas.

Trots alla lektioner i matematik visade det sig att de svenska eleverna klarade sig dåligt i ämnet i jämförelse med eleverna i andra länder. Kravet från politikerna kom som ett brev på posten. Eleverna måste få ytterligare 100 matematiklektioner i grundskolan!

Det påstås att alla elever måste kunna så mycket mera matematik i framtiden. Det är en myt. Nästan alla elever klarar sig bra med de kunskaper i räkning som eleverna fick lära sig i gamla folkskolan: fyra räknesätt, procenträkning och överslagsberäkning och lite statistik. Men så här ser ett par av avsnitten i Skolverkets kunskapskrav *för godkänt betyg* i årskurs 9 i dag ut:

”Eleven ska kunna välja och använda strategier och metoder med viss anpassning till problemets karaktär samt bidra till att formulera enkla matematiska modeller som kan tillämpas i sammanhanget. Eleven för enkla och till viss del underbyggda resonemang om val av tillvägagångssätt och om resultatens rimlighet i förhållande till problemsituationen samt kan bidra till att ge något förslag på alternativt tillvägagångssätt. Eleven kan redogöra för och samtala om tillvägagångssätt på ett i huvudsak fungerande sätt och använder då symboler, algebraiska uttryck, formler, grafer, funktioner och andra matematiska uttrycksformer med viss anpassning till syfte och sammanhang.”

I vilka yrken är det som eleverna kommer att behöva göra detta? Bland de 20 yrken som var vanligast 2016 enligt SCB återfinns på sin höjd ett par yrken där eleverna kan komma att ha nytta av sådana kunskaper. Bedöm själv!

Förvärvsarbetande anställda 16–64 år efter antal män i yrket, år 2016

Yrke	Antal män	Totalt	Män %
3322 Företagssäljare	64 374	87 957	73
4322 Lager- och terminalpersonal	62 441	79 384	79
2512 Mjukvaru- och systemutvecklare m.fl.	56 840	71 293	80
8332 Lastbilsförare m.fl.	53 798	57 336	94
7111 Träarbetare, snickare m.fl.	45 769	46 271	99
7223 Maskinställare och maskinoperatörer, metallarbete	45 214	52 839	86
5223 Butikssäljare, fackhandel	40 507	103 437	39
5152 Fastighetsskötare	34 937	40 397	86
7231 Motorfordonsmekaniker och fordonsreparatörer	31 111	32 067	97
7411 Installations- och serviceelektriker	30 828	31 394	98
5222 Butikssäljare, dagligvaror	25 725	78 411	33
2341 Grundskollärare	25 232	100 939	25
7233 Underhållsmekaniker och maskinreparatörer	25 130	26 435	95
2422 Planerare och utredare m.fl.	23 771	65 065	37
9412 Restaurang- och köksbiträden m.fl.	23 287	66 906	35
3113 Ingenjörer och tekniker inom elektroteknik	22 471	25 888	87
2143 Civilingenjörssyrken inom elektroteknik	22 378	26 644	84
1120 Verkställande direktörer m.fl.	20 609	24 597	84
8331 Buss- och spårvagnsförare	19 779	23 023	86
7125 VVS-montörer m.fl.	19 700	19 913	99

Matematikens hejdlösa utbredning på de andra ämnenas bekostnad för med sig allvarliga konsekvenser för eleverna. De går miste om mycket av det meningsfulla lärande som de hade kunnat få i de andra ämnena. Tusentals elever misslyckas varje år att få godkänt betyg i matematik. De har genomlidit ett stort

antal lektioner för att förgäves försöka lära sig sådant som de ändå inte kommer att få användning för.

Sammanställningen av de yrken som är de vanligaste kan också leda till att man måste ifrågasätta målen och innehållet i gymnasieprogrammen. Varför måste eleverna även på de yrkesinriktade programmen läsa ett antal kärnämnen för att underlätta för dem att gå vidare till högskolestudier? I vilka av ovanstående yrken krävs det någon högskoloutbildning? Alltför många elever hoppar av de yrkesinriktade programmen på gymnasiet. En anledning till det kan vara att de tvingas läsa ett antal ämnen som de inte tror att de kan ha någon nytta av. Ämnen som de tröttnat på redan i grundskolan.

Forskningen har inte varit till nytta för de skolsvaga eleverna

Evidens har blivit ett nytt modeord i skoldebatten. Besluten i skolan ska grunda sig på vetenskaplig evidens. Med det avses forskning. Till skillnad från åsikter. Det finns två sorters *forskning* om skolan. Meningsfull forskning respektive meningslös forskning. Meningsfull forskning är sådan som bidrar till att elever lär sig bättre och/eller mår bättre, medan meningslös forskning är sådan som varken bidrar till att eleverna lär sig bättre eller mår bättre. Det har skrivits ett par tusen avhandlingar i pedagogik. Flertalet av dessa måste av ämnesvalen att döma betecknas som meningslösa i denna bemärkelse. Vad har forskarna forskat om? Var har de forskat?

På senare tid har det efterlysts mera forskning kring hur eleverna lär sig att räkna och läsa. Man kan fråga sig varför inte forskarna för länge sedan gett svar på dessa frågor. Varför ägnas så mycket forskning åt de yttre ramarna och de organisatoriska frågorna i skolsystemet? Och så litet om vad eleverna behöver lära sig för den framtid som väntar dem? Och så litet om hur detta lärande går till och vilka förutsättningar som krävs för det?

Om man ska forska om vad som kan bidra till att eleverna lär sig bättre, bör man rimligen starta forskningen i våra klassrum. Ta reda på vad eleverna, och då inte minst de skolsvaga eleverna, tänker och känner och behöver. Att studera skolor i länder som har helt andra förutsättningar än våra skolor är av liten hjälp för våra elever. Likaså om man i sina forskarrum studerar vad andra kommit fram till i sina forskarrum.

Det finns också två sorters *åsikter* om vad eleverna behöver för att lyckas i skolan. Välgrundade åsikter respektive ogrundade åsikter. De välgrundade åsikterna framförs vanligen av människor med djupa kunskaper i pedagogik och med lång erfarenhet av arbete nära elever i skolan. De ogrundade åsikterna framförs gärna av politiker, ämbetsmän och andra tyckare vars säkerhet i åsikterna har växt med deras avstånd från elever och klassrum.

Skolkommissionens ordförande har upprepade gånger slagit fast att det är vad forskare har kommit fram till som utgör den evidens som ska ligga till grund för skolans utveckling. Man kan tydligen inte ta hänsyn ens till välgrundade åsikter om dessa inte klätts i den rätta akademiska språkdräkten. Det är de tusentals forskarna i skoladministrationen, i lärarutbildningarna och i massmedia som mer än andra kan påverka de beslut som fattas om skolan. Sällan lärare med välgrundade åsikter som i sin yrkesverksamhet påverkas av besluten. Och aldrig de skolsvaga elever vars hela liv kan påverkas av besluten.

Lärarbristen gör att många skolsvaga elever varken blir sedda eller hjälpta

Det kommer att fattas 80 000 lärare inom de närmaste åren, säger Sveriges Kommuner och Landsting, SKL. Det är därför nödvändigt att de sökande till lärarutbildningarna blir många fler. Lärarbristen gör att lärarna nu måste arbeta i större klasser och täcka upp för frånvarande kolleger, eftersom det saknas vikarier som kan rycka in. Denna ökade arbetsbörda har gjort att många lärare gått in i väggen och sjukskrivit sig.

De fack som tillvaratar lärarnas intressen borde därför göra allt de kan för att minska lärarbristen. Dessvärre har facken på många sätt tvärtom bidragit till att öka lärarbristen. Man har varit fokuserad på att kämpa för högre löner. I denna kamp har man i sina tidningar och i massmedierna framhållit nackdelar med yrket. Hur litet tid man får över för att förbereda lektioner. Hur stökiga eleverna kan vara. Hur krävande föräldrarna kan vara. Hur låga lönerna är. Av naturliga skäl undviker man att tala högt om läraryrkets plusvärden. Ju svårare yrket framställs, desto bättre utgångsläge i löneförhandlingarna. Denna kamp har dock visat sig mindre framgångsrik. Och den kan ha avskräckt många studenter från att välja en lärarutbildning.

Facken protesterade inte nämnvärt när man på 1990-talet gjorde om skolan till en fabrik efter mönster från näringslivet. Mål- och resultatnriktningen av skolan. Fokuseringen på mätbara kunskaper. Detaljerade kursplaner. Fler och mer fingerade betyg. Nationella prov etcetera. Förändringar som gjorde läraryrket mera slitsamt och mindre tillfredsställande.

Facket protesterade heller inte nämnvärt när man lät dela upp lärarkåren i särskilt duktiga lärare och mindre duktiga. De duktiga lärarna skulle få mer i lön. Lönedifferentiering infördes efter näringslivsmodell. Förstelärartjänster infördes. Ett särskilt löneyft infördes för särskilt duktiga lärare. Hälften av lärarna fick genom lönerna veta att de räknades som mindre duktiga. Att dessa lärare blev bittra och mindre motiverade att anstränga sig i jobbet var en effekt som man borde ha kunnat förutse. Detta särskilt som kriterierna och tillvägagångssätten vid valet av de duktiga lärarna var så oklara. Ett antal av de sålunda "utsorterade" lärarna kom att lämna yrket. Vilket kom att drabba många elever.

Facken bidrog också till att man införde lärarlegitimationerna. Dessa skulle ge läraryrket högre status. Men de ledde till att många elever miste omtyckta lärare som måste komplettera sina akademiska meriter eller som hellre bytte yrke.

Facken borde anstränga sig för att få fler lärare att stanna i yrket och få fler studenter att välja läraryrket. Dels borde de arbeta för att kraven på lärarlegitimation tas bort. Och att lärare som gör samma jobb ska ha samma lön. Dessutom borde de försöka påverka beslutsfattarna att tänka om när det gäller de reformer som gjort det svårare för både lärare och elever att lyckas i skolan.

Facken borde framhålla de stora fördelarna med yrket. Glädjen i att dagligen få arbeta tillsammans med elever som är vetgiriga, humoristiska och påhittiga. Att få möta värmen och uppskattningen i deras blickar efter en lyckad lektion. Den tillfredsställelse detta skänker har få motsvarigheter i andra yrken. Detta borde framhållas mycket mer vid marknadsföringen av lärarjobbet.

Facken har bidragit till att lärarbristen har ökat. Lärarbristen har bidragit till att många lärare har kunnat öka sina löner. Förlorarna är sönderstressade lärare och elever som inte får den hjälp de behöver.

Vad alla elever behöver för att lära sig bra

Det är mycket som krävs för att eleverna ska lära sig bra och må bra. Det är också mycket som kan hindra att en elev lär sig bra. Om det brister i någon eller några av följande förutsättningar så kan det hindra eleverna att lära sig.

Eleverna behöver rätt språk

Alla lär sig ett språk som fungerar i den miljö de lever i. För de flesta elever fungerar detta språk även i skolmiljön. Men för de skolsvaga eleverna gör det inte det. Det är mycket som läraren säger och som står i läromedlen som de inte förstår.

Dessbättre säger skollagen att dessa elever ska få kompensation för bristerna i språket. Och politiker från alla partier påtalar hur viktigt det är att de får sådan kompensation. Dessvärre har de inte satt till de resurser som behövs. Därför misslyckas så många elever i skolan.

Eleverna behöver tid att tänka

Inläring tar tid. Eleverna måste hinna ta till sig och smälta den information som de får eller skaffar sig, om den ska växa till kunskap inom dem. Detta tar längre tid för somliga elever än för andra. Det behöver inte bero på att de är dummare än andra. Det beror oftast på att de har brister i språkförståelsen. Det skiljer vanligen sex, sju år i språklig utveckling mellan eleverna i en vanlig grundskoleklass.

Det borde inte vara svårt att förstå, vad som händer med den långsamma elev som inte får den tid att tänka som hen behöver. Som bara hinner ana hur ett mattetal ska lösas, innan läraren stryker ut på tavlan och går vidare. Som aldrig hinner formulera färdigt svaret på lärarens fråga, innan någon snabbare elev räcker upp handen och får svara. Som aldrig hinner lösa den självständiga uppgiften färdigt innan läraren går igenom lösningen på tavlan.

Den långsamma elevens behov av tanketid kan inte tillgodoses om lektion efter lektion fylls av kunskapsförmedling i helklass. Läraren talar i samma tempo för alla. Det går för långsamt för de snabba eleverna. Men det går för fort för de skolsvaga eleverna. Dessbättre har man i läroplaner rekommenderat mer av självständiga och elevaktiva arbetsätt, där både snabba och långsamma elever har möjlighet att tänka i sin egen takt. Dessvärre har nu representanter för Skolverket rekommenderat mera av katederundervisning och mindre av självständigt arbete. Detta sedan man vid inspektioner i skolor sett hur elever

arbetade självständigt med uppgifter som de uppenbart inte hade förstått – utan att få någon hjälp.

Det är mycket som kan gå snett vid självständigt arbete. En utomstående betraktare kan då lätt se elever som inte lär sig något. Uppgifterna kan vara oklart formulerade, anvisningarna för arbetet bristfälliga, faktaunderlaget för dåligt, gruppindelningen mindre väl genomtänkt och handledningen otillräcklig etcetera. Det krävs mycket för att det självständiga arbetet enskilt eller i grupp ska fungera. Att för den skull undvika att använda arbetsättet leder fel. Vad man i stället måste göra är att se till att det självständiga arbetet fungerar bättre.

Dessvärre ges det nu för lite utrymme för systematisk träning i att leda självständigt arbete i den nya lärarutbildningen. Andra hinder för det självständiga arbetet har blivit mål- och resultatriktningen, fokuseringen på de mätbara kunskaperna och på betygen. Men om eleverna ska få den tid att tänka som de behöver måste man lätta på dessa hinder. Att ge eleverna mer lärarledd undervisning i helklass gör det ännu svårare för de skolsvaga eleverna att få den tid att tänka som de behöver.

Eleverna behöver fritid

Elever lär sig och utvecklas lika mycket före skolstarten och på sin fritid som i skolan. De ska på sin fritid finna vägen till intressen som idrott, dans, musik, natur, politik med mera. De behöver utveckla sociala relationer med familj och kamrater. De ska ha tid att ta reda på och fördjupa sig i sådant som de är intresserade av.

Efter skoldagens och skolveckans slut har eleverna lika stort behov av avkoppling och återhämtning som vuxna människor har efter arbetsdagen och arbetsveckan. Dessbättre har man på många skolor insett elevernas behov av fritid. Man har minskat antalet läxor och betygsprov och även funnit vägar att stimulera eleverna till givande fritidsintressen.

Dessvärre pressas många elever fortfarande av många, långa läxor och talrika betygsprov. Fokuseringen på inträdeskraven till gymnasiet, betygskonkurrensen och föräldrarnas krav tvingar eleverna att använda en stor del av fritiden åt att plugga. Därför får de allt mindre tid och energi till allt det som de borde få använda sin fritid till.

Skolsköterskor vittnar om olyckliga och sönderstressade elever. Statistiken talar om en snabbt växande psykisk ohälsa bland eleverna. Det finns elever som till och med äter centralstimulerande medicin för att orka plugga på nätterna. Att

sätta en så hård press på eleverna är inte förenligt med Barnkonventionens uppmaning att se till barnens bästa.

Eleverna behöver se en mening med lärandet

”Varför ska vi lära oss det här?” kan eleverna fråga. Det duger då inte att svara att de ska lära sig något för att det står i en kursplan, i en lärobok eller att det kommer på ett prov. Eleverna behöver kunna inse att de kommer att ha nytta och glädje av det de lär sig. Att innehållet i undervisningen motsvarar något som de behöver kunna. Om läraren inte kan motivera varför ett visst innehåll är meningsfullt för eleverna, gör hen bäst i att inte ta det med i sin undervisning.

Det behöver forskas mer på vad eleverna kommer att behöva kunna i det annorlunda och digitaliserade samhälle som de kommer att leva i. Ett samhälle som kan ha drabbats av en miljöförstöring som vi nu inte kan överblicka. Ett samhälle där alla snabbt kan finna den information de behöver på nätet. Dessbättre finns det skolor, som har profilerat sig genom mera ämnesintegrerade, framtidsinriktade och elevtillvända kurser.

Dessvärre är det dock inte en analys av vad eleverna behöver kunna i den föränderliga framtiden, som främst har varit vägledande när innehållet i skolans undervisning har bestämts. Snarare har man då vänt blickarna bakåt till det kunskapsberg som människor byggt upp. Dessvärre är det heller inte elevernas perspektiv som har fått råda vid urvalet, utan ämnesexperter och skoladministratörers. Det är framför allt vad ämnesexperterna har lärt sig och funnit viktigt som fyller elevernas skoldag. Den fokusering på betygen som nu införts medför att annat innehåll än de mätbara kunskaperna får begränsat utrymme i skolverksamheten. Det är beklagligt eftersom eleverna kommer att behöva mera av sådant innehåll i den framtid som möter dem.

Eleverna behöver stimulans i arbetet

Man kan tvinga en elev till skolan. Man kan tvinga en elev till lydnad. Men man kan inte tvinga en elev att lära sig. För att eleven ska lära sig måste hen rikta sin energi mot det hen ska lära sig. Hen måste både kunna och vilja bearbeta den information hen får. En viktig förutsättning för att hen ska vilja ta till sig informationen och göra den till sin kunskap, är att hen finner glädje i själva lärandet.

Detta kan ske genom att undervisningen är omväxlande. Att hen själv får ta ansvar, vara aktiv och påverka arbetet. Att hen också får använda sin högra

hjärnhalva, sin fantasi och sin skapande förmåga under lektionerna. Att hen får känna gemenskap med kamrater och får se resultat av sitt arbete.

Dessbättre finns det föregångare inom pedagogiken som lärt oss mycket om hur eleverna kan få stimulans i skolarbetet. Skolor som Freinet, Montessori och Waldorf har sedan länge på olika sätt visat på vägar till ökad stimulans för eleverna. Dessvärre visar utvärderingar i många högstadie- och gymnasieskolor att undervisningen till stor del utgörs av en lärares kunskapsförmedling i helklass. Eleverna får då inte så mycket omväxling och de får sällan tillfälle att utveckla sin fantasi eller sin skapande förmåga. Elevernas stimulans i skolarbetet har också minskat i takt med att de estetiska ämnena fått allt mindre utrymme.

Eleverna behöver uppskattning

Framgång föder framgång. Misslyckande föder misslyckande. Det är den sport, som eleven når framgång i, som hen vill fortsätta med. Det är det ämne i skolan, som eleven lyckas i, som hen tycker bäst om och helst anstränger sig i. Att lyckas för eleven är att få beröm av lärare, föräldrar och kamrater. Att få höra att hen är duktig och att hen får bra resultat på proven och bra betyg. Den elev som inte kan hävda sig i en sport, slutar snart med den. Den elev som misslyckas i skolan, tvingas däremot att fortsätta att misslyckas. Detta är grymt.

Att misslyckas innebär att eleven får dåliga resultat på proven och dåliga betyg. Att hen får klander i stället för beröm för sina skolprestationer. Den elev som misslyckas i skolan mister sin motivation och sin lust att lära. Därför är det så viktigt att alla elever får känna att de lyckas i skolan.

Dessbättre finns det många lärare, särskilt på skolans lägre stadier, som insett detta. Lärare som tar varje chans att uppmuntra och berömma sina elever, såväl de snabba eleverna som de långsamma. Som undviker att i onödan mäta och jämföra elevernas prestationer. Det finns också skolor där man utgår från att alla elever har något som de är särskilt bra på. Där man inventerar detta för varje elev och låter hen visa upp det för lärare och kamrater.

Dessvärre har man nu bestämt att det ska ges fingraderade betyg redan i årskurs sex och man har föreslagit att betygen ska ges redan i årskurs fyra. Därmed tvingar man tidigt fram jämförelser mellan elevernas prestationer och sätter misslyckandet i system för de skolsvaga eleverna. För dessa elever är dessa jämförelser förödande. De får en negativ självbild. Ju oftare den skolsvaga elevens prestationer jämförs med kamraternas, desto fortare tappar hen sin motivation, sin lust att lära och därmed också sin förmåga att lära.

Eleverna behöver en bra skolmiljö

Om eleven är trött eller hungrig lär hen sig inte så bra. Inte heller om hen är osäker och ängslig i umgänget med lärare och andra elever. Eller om hen måste arbeta i trista och trånga lokaler med dålig belysning, dålig akustik eller dålig ventilation.

Dessbättre är skolledare och skolpolitiker i kommunerna överlag medvetna om detta. På många skolor kan elever som går hungriga hemifrån få litet frukt eller annat att äta innan lektionerna börjar. Man inser att det är viktigt att eleverna lär känna sina lärare och blir sedda av dem för att de ska känna sig trygga. Att de får de raster och den tillgång till uppehållsrum som de behöver för att ta igen sig. Att det finns vuxna i skolan som kan hindra utbrott av våld eller mobbning. Att eleverna får arbeta i goda lokaler med tillgång till den utrustning som krävs för en effektiv undervisning.

Dessvärre förekommer det på högstadiet och i gymnasiet att en elev kan ha ett tiotal olika lärare. Lärare som i sin tur har flera hundra elever. Lärare som inte har en chans att hinna se varje elev eller upptäcka vilka elever som kan vara särskilt ängsliga och i behov av uppmuntran och stöd. Dessvärre finns det också kommuner och skolor som på grund av dålig ekonomi eller dålig administration låter eleverna arbeta i för stora klasser, i för dåliga lokaler och med ett stressande schema. Det är för mycket begärt att lärare och elever tillsammans ska kunna åstadkomma en god kunskapstillväxt under sådana förhållanden.

Eleverna behöver vettiga regler att följa

Det behövs regler och bestämmelser om det ska råda ordning och ett gott arbetsklimat i en skola. Eleverna vill att det ska finnas regler och råda ordning. Men inte vilka regler som helst. Bäst är om eleverna tillsammans med skolans personal är med och utformar reglerna. Om så inte sker, måste man kunna förklara och motivera reglerna så att eleverna förstår och accepterar dem. Annars kan det bli både si och så med åttlydnaden av dem. Än värre är att elever som känner sig överkörda av reglerna kan tappa motivationen och lusten att lära.

Dessbättre förekommer det allt oftare att lärarna tillsammans med sina elever kommer överens om vilka regler som ska gälla i klassrummet. Det är också vanligt att skolans ledning låter representanter för eleverna delta i utformningen av de övriga regler och sanktioner som ska gälla i skolan.

Dessvärre beslutas det på många håll om regler och bestraffningar utan att man ser dessa ur ett elevperspektiv. Man inför till exempel totalförbud för huvudbonader, hörlurar och mobiltelefoner under lektionerna. Man stänger ute elever som kommer för sent till lektioner, utan att fråga efter orsaken till att de kommer för sent. Man gör detta utan att kunna motivera reglerna så att eleverna accepterar dem.

Varför får inte den osäkra eleven ha på sig den huvudbonad som hen ser som en viktig del av det som hen vill se när hen tittar sig i spegeln? Varför får inte den elev som har vant sig vid att arbeta med uppgifter till musik hemma göra så i skolan om hen inte stör någon? Varför ska den elev som måste följa småsyskon till dagis på morgonen, och därför kommer för sent, vänta i korridoren tills lektionen är slut? Regler, som inte förankras hos eleverna, kan skada relationen mellan lärare och elever och därmed elevernas kunskapstillväxt.

Det borde vara en självklarhet att beslutsfattare på alla nivåer i skolan strävar efter att i möjligaste mån ge eleverna dessa förutsättningar för att de ska lära sig bra och trivas bra i sina skolor.

Detta borde eleverna få lära sig om religionerna.

En ung göteborgare återkom efter att ha stridit för den Islamiska Staten (IS). Han intervjuades i tv-programmet Uppdrag granskning. Han var trosvis. Det var rätt att skära halsen av »otrogna«. Själv ville han gärna dö som martyr. Då skulle han få ta med sig ett antal släktingar till paradiset. Där skulle han få förlusta sig med oskulder. Han ville gärna offra sitt liv i kampen mot de »otrogna« i väst.

Han är inte ensam. Omkring 300 svenska ungdomar har värvats att strida för IS. De har indoktrinerats och utbildats till krigare och terrorister för att strida för den Islamiska Staten. Skolsvaga elever som med skamfilat självförtroende lämnats i ett utanförskap utan skola och utan jobb efter grundskolan kan bli lätta offer för värvare. Många hamnar i kriminella gäng för att de där kan få uppskattning och gemenskap. Andra kan av samma skäl hamna i religiösa sekter av olika slag.

Det borde gå att hindra tillflödet av nya IS-krigare. Björn Ulvæus föreslår i en debattartikel i Göteborgs Posten att man ska ge skolan en roll i försvaret mot indoktrineringen från IS. Han skriver att en av skolans viktigaste uppgifter är att lära barnen kritiskt tänkande. Att vrida och vända på frågor och ifrågasätta det som utges för att vara sant. På så sätt skulle man kunna så tillräckligt starka tvivel om IS löften om belöningar i paradiset för att ungdomarna skulle dra sig för att offra sina liv i denna kamp.

En komplikation med detta förslag är att det inte bara skulle leda till att Koranens budskap ifrågasattes. Man skulle också komma att skaka om grundvalarna för den kristna tron. Vad händer om eleverna i skolan ges i uppgift att ifrågasätta den trosbekännelse som mängder av människor fortfarande mumlar med i på söndagarna. Om eleverna får diskutera hur verklighetsförankrade de olika deklARATIONERNA i vår trosbekännelse är.

”Vi tror på Gud Fader allsmäktig, himmelens och jordens skapare. Vi tror ock på Jesus Kristus, hans enfödde Son, vår Herre, vilken är avlad av den helige Ande, född av jungfrun Maria, pinad under Pontius Pilatus, korsfäst, död och begravnen, nederstigen till dödsriket, på tredje dagen uppstånden igen ifrån de döda, uppstigen till himmelen, sittande på allsmäktig Gud Faders högra sida, därifrån igenkommande till att döma levande och döda. Vi tror ock på den helige Ande, en helig allmännelig kyrka, de heligas samfund, syndernas förlåtelse, de dödas uppståndelse och ett evigt liv.”

Tidigare generationer har lärt sig att inte ifrågasätta trosbekännelsen genom att de har utsatts för en systematisk indoktrinering. Dopet, söndagsskolan, aftonbönen, bordsbönerna, morgonbönerna i skolan, kristendomsundervisningen, konfirmationen, husförhören, vigseln och begravningsakten. Om påståendet att det finns en Gud och ett liv efter detta upprepas tillräckligt många gånger så framstår det till slut som en sanning.

Varför har människorna utsatts för en sådan indoktrinering? Den franske lantprästen Jean Meslier omvände sig till ateismen och skrev i sina memoarer att religionen är ett påfund av de rika i syfte att förtrycka de fattiga och göra dem maktlösa. Det är en sannolik förklaring. »Jag fattig, syndig människa som med synd född« heter det i kyrkans syndabekännelse. »Vi skola frukta och älska Gud så att vi icke förakta eller förtörna våra föräldrar och herrar utan hålla dem i vördnad, tjäna dem, lyda dem, älska dem och hava dem för ögonen« heter det i Luthers förklaring till det fjärde budet. Så formades en arbetarklass som ödmjukt slet för svältlöner.

Människor har i alla tider haft behov av någon gud att tillbedja som kunde skänka dem trygghet och tröst. Man tillbad solgudar, trädgudar, stengudar, regngudar och asatrons gudar. Nu inser alla att det inte fanns några sådana gudar. Allt fler människor tvivlar nu också på att bibelns och koranens gud finns. Hur skulle en god och allsmäktig gud ha kunnat tillåta allt det våld och elände som nu drabbat så många människor? Man tvivlar också på att det finns ett liv efter detta. Hur skulle vi kunna leva detta liv när vi blivit jordfästa eller kremerats till aska. Och var i den nu så utforskade rymden skulle det himmelska paradiset finnas? Eleverna skulle i skolan få diskutera och ta ställning till liknande frågor. Då skulle risken minska att de skulle låta sig värvas till några extrema religiösa sekter. Dessvärre lär inte några politiker våga införa någon sådan religionskritik i skolan. De är för rädda för att de då skulle förlora röster i valen.

De hårda tagen hjälper inte – de stjälp

Politikerna överbjuder varandra när det gäller att kräva hårdare straff för de ungdomar som i sitt hat mot samhället sätter eld på bilar och kastar sten mot utryckningsfordon i utsatta bostadsområden. Bara en procent av landets politiker bor i ett sådant utsatt bostadsområde. Politikerna kan därför inte leva sig in i verkligheten för dessa ungdomar.

Många av ungdomarna kommer från trasiga hem. Hem där det kan råda arbetslöshet, fattigdom, sjukdom, drogmissbruk, språksvårigheter och bristande kontakt med samhället. Många har inte fått någon läxhjälp eller annat stöd från hemmet. De har haft svårt att följa med på lektionerna eftersom de saknat den språkförståelse som behövts. De har tvingats delta på betygsprov på sådant som de inte kunnat lära sig. De har klandrats av både föräldrar och lärare för att de inte presterat bättre. De har i många år suttit och vantrivts under lektionerna. Så småningom har de gett upp och inte längre försökt anstränga sig. Att utsätta elever för detta är misshandel. Om några av dessa elever börjar stöka till det i klassen eller skolka är det inte konstigt.

Den hårda skolpolitikens företrädare har sett till att det vidtas kraftfulla åtgärder mot dessa elever. Avstängning, kvarsittning, frånvarorapporter i betygen, indragna studiebidrag etcetera. Åtgärder som bara fört med sig att dessa elever blivit ännu mer negativt inställda till skolan.

Till detta kommer att elevernas väg till gymnasiet spärras av betygen. Deras möjligheter att få jobb är begränsade. De flesta av dem kommer nog trots det att klara sig hyggligt i livet. För andra är det värre. Det värsta är inte att de har kunskapsbrister. Värre är att deras självförtroende skadats av de upprepade misslyckandena i skolan. De anser sig värdelösa. Många elever, ovisst hur många, blir offer för värvare till kriminella ligor där de kan få uppskattning, gemenskap och pengar.

Det utanförskap som de har förvisats till leder inte bara till brända bilar och stenkastning mot utryckningsfordon. Det kan också leda till drogmissbruk, prostitution och grövre kriminalitet. De hårdföra politikerna ser inte sambandet mellan denna brottslighet och det utanförskap som eleverna hamnat i. För dem finns inga förmildrande omständigheter. För dem är det bara fråga om brottslingar som ska ha stränga straff.

Samhället har ett ansvar också för dessa elever. Man hade kunnat se till att de redan i förskolan hade fått kompensation för bristerna i språk och i andra förutsättningar som de behövt för att lyckas i skolan. Genom de hårda tagen

hjälpes man inte dessa ungdomar. Man stjälper dem. Deras hat mot omvärlden bara ökar.

Det ropas nu efter fler poliser som kan öka tryggheten i samhället. På sikt är det dock viktigare för denna trygghet att anställa fler förskollärare och fritidspedagoger än fler poliser. Och att snarast ändra på det betygssystem och de betygskrav som lett till att så många elever hamnat i ett riskfyllt utanförskap.

Kunnandet är viktigare än kunskaperna

Vad är det för mening med att gå i skolan? Många skolsvaga elever ställer sig dagligen den frågan. Varför måste man gå kvar i en skola där man lär sig dåligt och mår dåligt? Det svar de får från vuxenvärlden är att de måste skaffa sig kunskaper för att klara sig och få jobb i framtiden. Kunskaper är sådant som de får när läraren berättar för dem och sådant som de får när de läser läxor. Sådant som de kan visa att de har på proven.

Men frågan är vad de ska använda dessa kunskaper till. Det vill säga, det som är kvar av kunskaperna när glömskan har gjort sitt. Om målet för skolgången var att de skulle få ett kunnande i stället för kunskaper, så skulle de inte behöva ställa den frågan. Om det var kunnandet, det vill säga förmågan att använda sig av det som de har lärt sig som mättes så skulle meningens med undervisningen vara uppenbar för dem.

Eleverna ska kunna klara situationer i sitt framtida arbetsliv, privatliv och samhällsliv. Men de ska helst också kunna leva ett rikt liv. Allt detta kan uttryckas i termer av kunnande. Eleverna ska kunna utföra arbetsuppgifter, kunna samarbeta, kunna använda sig av modern informationsteknik, kunna kommunicera på svenska och på något annat språk, kunna lösa problem, kunna skapa och kunna konstruera och så vidare. Men de ska helst också kunna uppskatta att läsa böcker, kunna njuta av musik, kunna uppleva naturens under, kunna utveckla sin personlighet etcetera. För sådant kunnande kan de behöva en del kunskaper i botten. Men det är inte dessa kunskaper som är det viktiga, utan det kunnande som kunskaperna kan användas till. Insikten om detta kan leda till många positiva effekter.

Fristående kunskaper, som inte behövs i något kunnande, skulle betraktas som irrelevanta. Innehållet i undervisningen skulle styras av sådana situationer som eleverna sannolikt kommer att möta senare i livet, där de behöver ett kunnande. En stor del av den kunskapsbarlast, som lärare och läroböcker släpar på, kunde då lämpas överbord och detta skulle ge plats åt andra och mera meningsfulla aktiviteter.

Om det var kunnandet som eftersträvades skulle mycket av det traditionella arbetssättet komma att ersättas av mera självständigt och elevaktivt arbete. Prestationerna i skolan skulle inte längre i så stor utsträckning gå ut på att memorera och reproducera vad läraren har sagt eller vad som står i läroboken. Man skulle slippa mycket av den läsning till timplaner, betygskriterier, nationella prov, Pisa och snäva ämnesgränser som nu ligger i vägen för en skola där de skolsvaga eleverna kan trivas och lyckas. Det skulle ge lärarna bättre

möjligheter att tillsammans med eleverna utforma en undervisning som passade dem.

Mycket skulle vara vunnet om man satte kunnandet i centrum för skolans arbete. Om man i skolan betraktade kunnandet som målen för verksamheten och kunskaperna som medel för att nå dessa mål.

Vi lever i paddans tidsålder

Forskare som studerat mönsterskolor i Sydkorea berättar hur det ska vara i skolan om eleverna ska lära sig bättre. Läraren ska förmedla kunskaper. Det ska vara mera katederundervisning. Instämmande röster hörs från våra politiker, som tillbringat sina yrkesliv på behörigt avstånd från eleverna och klassrummen. Det är den gode undervisaren som ska rädda en skola i förfall, säger man.

Problemet är att en lärare inte kan förmedla några kunskaper. Bara information. Kunskap växer inom eleverna när de tar till sig och bearbetar den information som de får. Den elev som inte hör på vad läraren säger lär sig inget av det.

Katederundervisningen har inbyggda problem. Eleverna har olika förutsättningar att kunna ta till sig det läraren säger. Läraren talar i ett och samma tempo. Det kan gå för sakta för de snabbaste eleverna. De blir otåliga och pressar på för att få läraren att gå fortare fram. Men det går då för fort för de skolsvaga eleverna. De slutar snart att lyssna och de lär sig då heller inte något av vad läraren undervisar om. För eleverna är det ett hinder att de inte kan gå tillbaka och repetera om det är något som läraren sagt som de missat. Så som de kan göra vid den information de får i böcker eller på nätet.

Det som föresvävar dem som rekommenderar mera av katederundervisning är bilden av en entusiastisk, medryckande lärare som får alla elever att lyssna. Men sådana lärare är det ont om. Och de som finns orkar inte vara lika entusiastiska timme efter timme, dag efter dag. Under de flesta av de tusentals lektioner, där jag som metodiklektor suttit med i klassrum, har jag sett hur elever har slutat att lyssna när läraren undervisar i helklass.

Det är inte rimligt att låta eleverna lära sig huvudsakligen genom att lyssna till en lärare. En lärare som undervisar om ett innehåll som styrs av en gång fastställda, detaljerade kursplaner och nationella prov. Världen förändras. Det tillkommer ny kunskap i snabb takt. Det eleverna behöver lära sig för sina framtida liv förändras också. Vi vet nu till exempel inte hur klimatförändringarna kommer att påverka förutsättningarna för deras liv. Därför krävs att innehållet i skolan kan följa med i dessa förändringar. Det behövs arbetssätt i skolan som mera går ut på att ge eleverna en allmän handlingsberedskap än att ge dem ett förråd av mätbara kunskaper.

Det är inte bara elevernas behov av kunnande som förändras. Det gäller också deras möjligheter att ta till sig ny information. Genom den snabba utvecklingen på informationsteknikens område kan eleverna själva söka och finna det mesta

av den information de behöver på nätet. Flertalet elever har nu tillgång till en dator och en egen padde eller Iphone.

Skolan kan framför allt hjälpa eleverna till en förmåga att söka, sovra, kritiskt granska, ta till sig och använda den information som de behöver. En förmåga som de sedan kan ta med sig ut i livet. Det är en viktig uppgift för lärarna att hjälpa eleverna till en sådan förmåga. Detta vid sidan om att sätta mål för dem, motivera dem, ge dem bra uppgifter att arbeta med, förklara för dem och utvärdera deras kunnande etcetera. Dessvärre kan många lärare vara ovilliga att ändra på sin traditionella lärarroll.

Ju förr vi inser att en mål och resultatnriktad skola som styrs av betyg är förlegad, desto bättre. Den måste ersättas med en pedagogik som bygger på elevernas framtida behov av kunnande och på den nya informationsteknik som växer fram. Detta är inte minst viktigt för de skolsvaga eleverna.

Hur tänkte dom, skolhöjdarna?

Att de skolsvaga eleverna misslyckas i skolan beror inte på någon naturlag. Det beror på att man fattat dåliga beslut om skolan. När man ser hur de som har makten över skolan fattar sina beslut så blir man ibland betänksam. Hur tänker dom?

Av en lärare fordrar man att hen har minst fem års teoretisk och praktisk utbildning för yrket. Lärarens beslut kan vanligen påverka lärandet för något trettiotal elever i hens egna klass/klasser. De beslut en skolminister fattar kan påverka hur en miljon elever lär sig och mår. Vilken kompetens måste då inte en skolminister ha?

2006 utsåg man en ny skolminister. Det blev en person utan vare sig pedagogisk utbildning eller erfarenhet av skolarbete. Han började snabbt fatta en rad beslut som kommit att försämra skolan. Att han inte var rätt person att leda skolans utveckling framgår av avsnittet om Bocken som skolmästare i boken Grymskolan som kan läsas på min hemsida. Hur tänkte man när man utsåg denne person till skolminister?

Tidigare fanns en avdelning inom Skolverket som arbetade med utveckling av skolan. Den lades ner och ersattes av en skolinspektion, vars främsta uppgift blev att kontrollera att man i skolorna följde anvisningarna för betygssättning.

Hur tänkte man i Skolverket när man fann det viktigare att mäta och betygssätta elevernas kunskaper än att skapa dem?

I teveprogrammet Opinion live framträdde den forskare som mer än andra studerat läxläsningen och dess effekter. Han berättade att forskningen visat att läxläsningen vanligtvis bara tillför eleverna kortvariga kunskaper av försumbar omfattning.

Han röstades snabbt ner av den hårda skolpolitikens företrädare som hävdade att eleverna behöver få mera läxor så att de lär sig arbetsdisciplin. Och för att Sverige inte ska halka efter i konkurrensen. Men om nu inte eleverna lär sig så mycket mera, varför ger man dem då läxor?

Har inte eleverna samma behov av avkoppling och återhämtning efter skoldagen som de vuxna har efter arbetsdagen? Dessutom ska de ju på sin fritid finna vägar till intressen som idrott, musik, natur, politik etcetera. De behöver utveckla sociala relationer med familj och kamrater.

Eleverna pressas redan nu av långa läxor och talrika betygsprov. Skolsköterskor har vittnat om en omfattande psykisk ohälsa bland sönderstressade elever. Om hur elever till och med tar stimulantia för att orka plugga på nätterna. Hur tänker dom som kräver ännu mer läxor i skolan?

SVT nyheter rapporterade att antalet skjutningar 2017 hade fördubblats till över 300 på fem år. 42 hade dött, 135 hade skadats. Flertalet såväl offer som gärningsmän var i tjugoårsåldern. Därtill kommer ett antal knivskärningar med dödlig utgång bland ungdomar.

Antalet elever som inte klarat betygsspärren till gymnasiet hade också ökat kraftigt under samma tid. Många av dessa elever lämnades med stukat självförtroende i ett utanförskap utan skola, utan jobb och utan pengar. Flertalet av dem bodde i ett utsatt område där gäng som ägnade sig åt droghandel och annan kriminalitet hade etablerat sig. Skolan hade ställt höga betygskrav på dessa elever utan att ge dem förutsättningar att klara kraven. Hur tänkte skolhögarna om detta? Är det någon som känner skuld för att så många ungdomar har fått sina liv förstörda?

Valfrihet är bra. Tvång är dåligt. Det får vi oss itutat i dessa valtider.

Välutbildade och välbärgade föräldrar ska för sina barns räkning kunna välja att plocka russinen ur kakan när de väljer skolor. Kortutbildade och fattiga föräldrar som har fastnat i problemområden tvingas hålla till godo med de smulor som blir över för deras barn. Hur tänkte man om detta?

Vad hände med friheten för lärare och elever att inom vida ramar välja innehåll och arbetssätt? Varför satte man på skolan en tvångskappa i form av tidiga betyg, nationella prov, detaljerade kursplaner och betygskriterier? Varför övergav man en skola där både lärare och elever trivdes och lyckades bra med lärandet? Hur tänkte man om det här med valfrihet och tvång i skolan?

Elever som skolkar misslyckas i skolan. Makthavare inom skolan är snabba med att leverera lösningen på detta problem: Dra in bidragen och tvinga tillbaka skolkarna till skolan.

Nu är det knappast så att de flesta skolkare misslyckas i skolan för att de skolkar. Troligare är det så att de skolkar för att de vantrivs och misslyckas i skolan. Det är inte genom tvång som man kan råda bot på elevernas misslyckande. Det är genom att ge eleverna förutsättningar att lyckas i skolan. Hur tänker höjdarna när de är så snabba att ta till tvång mot eleverna?

För att göra det lättare för lärarna att sätta rättvisa betyg har Skolverket beslutat att betygskriterierna ska göras mer entydiga.

Eftersom betygen används för antagningen till högre utbildning måste de vara rättvisa. Men rättvisa kan de aldrig bli. Lärare kan pressas att sätta höga betyg av skolledningarna som använder betygen som konkurrensmedel i kampen om eleverna. Vissa elever är mera talföra än andra och har därför lättare att övertala lärarna att höja deras betyg. Resultatet av detta framgår av den betygskurva som sedan länge pekat uppåt samtidigt som kurvan för elevernas kunskaper pekat nedåt.

Hur mycket de av Skolverket anlidade arbetsgrupperna än anstränger sig kan de ändå aldrig åstadkomma riktlinjer och betygskriterier som tolkas på samma sätt av alla lärare från Ystad till Haparanda. Frågan är om detta ens är önskvärt. Ju mer entydiga betygskriterierna görs, desto mindre blir utrymmet för lärare och elever att själva få välja innehåll och arbetssätt i undervisningen. Desto mindre blir också utrymmet för allt det viktiga lärande som inte går att mäta. Hur tänkte man när man bestämde att göra betygskriterierna mera entydiga?

Allt fler elever misslyckas med att nå kunskapsmålen i årskurs nio. De får därför inte komma in på ett nationellt gymnasieprogram. Häromåret tillsattes en skolkommision för att försöka komma till rätta med detta skolans största misslyckande.

Skolkommisionen var redan från början dömd att misslyckas med sitt uppdrag. Detta av flera skäl. Ett av dem var ledamöternas bakgrund och skilda intressen. Fem höga befattningshavare vid våra universitet, tre fackliga ledare, tre skolchefer på olika nivåer, en representant vardera från Svenskt Näringsliv och Sveriges elevråd. Ingen »vanlig« elev och ingen aktiv lärare.

Ett annat skäl var att dess ordförande utgick ifrån att man skulle nå konsensus i kommissionen om de förslag som lades fram. Men ledamöterna hade olika lojaliteter och sinsemellan motsatta intressen i skolan. Näringslivets representant lär till exempel ha haft svårt att enas med flera av de andra ledamöterna om sådant som det fria skolvalet, vinstutdelning från friskolorna och betygen. Därför kom de förslag som man i kommissionen kunde enas om att bli urvattnade och till intet förpliktigande. Hur tänkte man när man satte ihop denna kommission och bestämde att man där skulle kunna nå enighet om förslagen?

För att stimulera lärarna att göra ett bättre jobb så införde man differentierade löner efter mönster från näringslivet. Därtill kom påslag genom särskilda karriärlärartjänster och ett särskilt lärarlönelyft till särskilt duktiga lärare. Man delade upp lärarkåren i ett A-lag och B-lag.

Att ge lärare som utför samma jobb olika lön var ett allvarligt misstag. Den lärare som får några tusenlappar mera i lön än kamraterna blir inte nämnvärt bättre lärare för det. Men det som kan hända med en lärare som vid lönesättningen bedöms vara mindre duglig än kollegerna är att hen förlorar i självförtroende. Att hen känner mindre glädje i arbetet. Att hen inte längre orkar bry sig om varje elev eller anstränga sig lika mycket när hen förbereder lektioner. På så sätt drabbas också eleverna av den differentierade lönesättningen.

Många lärare blir bittra och känner sig orättvist behandlade eftersom det saknas objektiva kriterier och pålitliga mätmetoder för att avgöra hur bra en lärare är. Ett antal lärare har därför bytt yrke eller slutat i förtid. Detta är något som skolan inte har råd med i dessa lärarbristens tider. Solidariteten mellan lärarna sätts på prov när var och en ska förhandla om den egna lönen. Tystnaden breder ut sig när lärarna kan befara att kritik mot skolan och skolledningen sätter spår i lönebeskedet. Hur tänkte man när man delade upp lärarkåren i A-lag och B-lag?

Sanningssägarens dilemma

Jag har i mina artiklar framfört många åsikter om skolan. För mig utgör de sanningar som behöver sägas. Men att vara sanningssägare om skolan har sina sidor. Detta gäller särskilt i de fall där sanningarna syftar till att bevaka rätten för de skolsvaga eleverna. När man gör sig till talesman för dessa elever stöter man på problem. Det går nämligen inte att säga de sanningar som behöver sägas utan att man trampar någon på tårna.

Dessvärre kan det vara så att den som sanningssägaren trampat på tårna i ett avseende inte heller lyssnar till vad hen säger i andra sammanhang. Det vilar något av moment 22 i detta. Ju fler sanningar som sägs, desto färre är de som lyssnar till dem. Några exempel på sådana sanningar:

- o Matematikämnet har fått breda ut sig på andra ämnens bekostnad till stor skada för många elever.
- o Lärarutbildningen verkar mer vara en försörjningsinrättning för forskarutbildade pedagoger än en egentlig yrkesutbildning.
- o De graderade betygen är förödande för de skolsvaga elevernas självförtroende och motivation att lära sig.
- o Att dela upp lärarkåren i ett A-lag och ett B-lag med olika löner var ett allvarligt misstag.
- o Det fria skolvalet har gjort det svårare för de skolsvaga eleverna att lyckas.

Det är många som känner sig trampade på tårna för att jag har fört dessa åsikter till torgs: matematiklärarna, lärarutbildarna, tjänstemän på Skolverket, alliansanhängarna, folk i näringslivet och föräldrar som har resurser att hjälpa sina barn till höga betyg.

Representanter för dessa grupper har i debatten tagit avstånd från mina sanningar. Mycket få har dock lagt fram några sakargument för sina avståndstaganden. I de flesta fall kan man kan skymta egenintressen bakom deras debattinlägg. Ibland har man gått till personangrepp. Men det är smällar som man som sanningssägare får ta.

Artiklar i fyra debattböcker som kan läsas på min hemsida www.perackeorstadius.se

Tankeställare om skolan

- Det jämlika samhällets sabotörer 11
- Eleverna behöver inte Sydkoreaskolan 14
- Jeppe stökar och skolkar. Det ska utredas 21
- Vem är skolreformerna bra för? 24
- Det finns bra och det finns dåligt 30
- Jästen ska vara med från början 34
- Välgrundad skepsis till karriärlärarna 36
- Flum i skolan 38
- Snålheten bedrar visheten 45
- Det våras för Hattiefnattarna 47
- Dagens Nyheters delaktighet 49
- Gubbnäll om ungdomen 51
- Hjärnkrympning 52
- Behöver eleverna lära sig mer matte? 55
- Varför ska eleverna göra läxor? 58
- Skolpolitiken förstör många elevers liv 60
- Två väsentliga frågor 63
- Björklunds mättnisse nummer ett tycker till 65
- Betygen behöver också diskuteras 68
- Är människor lata av naturen? 70
- Svartmålnings effekter 72
- Kunskap kan visst skada 75
- En hjärtlös skola 77
- Kunskapens dödgrävare 80
- Håller den vetenskapliga grunden att stå på? 84
- Vem är lämplig som lärare? 87
- Enighet till döds 89
- De hårda tagen hjälper inte - de stjälper 90
- Det var bättre förr 92
- Matematiken har blivit en gökunge 95
- Så urholkas jämlikheten 98
- När klokheten kom till skolan 101
- Eleverna tycker så. Vilka elever då? 105
- Så slaktades en lärarutbildning 107
- Meningslösa kriterier 112
- Vart tog Bloom vägen? 114

Gäller inte Barnkonventionen längre? 117
 Sokrates syn på betygen 120
 Den betygsfria skola 122

Skola i återvändsgränd

Skolan har hamnat i en återvändsgränd 11
 När klokheten kom till skolan 15
 Elevernas inläring är det viktiga 19
 Samvetslöst om betygen 24
 Förlängd skolplikt – är det bra? 27
 Skolsvaga elever, finns dom? 32
 Eleverna tycker så. Vilka elever då? 36
 Värna om lärarnas arbetsglädje! 39
 Så slaktades en lärarutbildning 41
 Tror Björklund på tomten också? 46
 Sätt gränser för ämnesexperterna 48
 Stoppa snällismen. Ställ krav! 51
 Öppet brev till LO-basen Thorwaldsson 53
 Så gör man det svårare för skolsvaga elever 56
 Björklund är inte trovärdig 58
 Ett korkat beslut om lärares löner 60
 Döm inte hunden efter håren 61
 Vem behöver lektoraten? 64
 Några tankeställare om betygen 66
 Sätt stopp för matematikmaffian! 70
 Mattelobbyn firar nya triumfer 72
 Lönespridningen är kontraproduktiv 74
 Vart tog Bloom vägen? 76
 Den bakbundne barnombudsmannen 79
 Låt hoppet fara 82
 Så går det när Barnkonventionen inte tas på allvar 84
 Kommentar till Helena von Schantz 93
 Vems är felet? 95
 Karriärtjänsterna – bortkastade miljarder? 97
 Så skulle skolan kunna förbättras 99
Presentation av övriga böcker på min hemsida 103
 Det fattas beslut om skolan 2005 - 109
 Läraren fattar beslut 2005 - 112
 Bouleros från Apslätten 2011 - 115
 Minnen i skymningen 2010 - 117

Grymskolan

Från flumskola till grymskola 11
 Enfald råder i skolan 14
 Skolministern drar i spakar! 17
 Maktmissbruk i skoldebatten 20
 Rätt arbetssätt men ändå fel 23
 Superpedagoger – inte så välbetänkt 26
 Björklund har blivit grundlurad 29
 Som man bäddar får man ligga 32
 De strömlösa eleverna 35
 Hög tid att slakta den heliga kon! 37
 Vad kostar betygen? 39
 Om betygen inte fanns 42
 Betygen är en riskfaktor 44
 Lärarna ska ha bättre löner. 45
 En central fråga 47
 Svar på tal 49
 Huggsexa i lärarutbildningen 51
 Elementa om skolbeslut 53
 Klara besked 54
 Mörkhårig lärare bättre än ljushårig 55
 Fikonspråk och referensträsk 56
 Robotomi i skolan 57
 Lärarlegitimation 58
 Skolket är inte orsaken 59
 Lustmord i skolan 60

Del 2 – Olika sidor hos Bocken som skolmästare

Den okunnige 66
 Den historielöse 68
 Den svarslöse 71
 Den reaktionäre 74
 Den glädjedödande 77
 Den demagogiske 80
 Den listige 82
 Den empatilöse 84
 Den snedvridande 87
 Den lögnaktige 92
 Avslutningsvis 94

Del 3 – Bra att veta för beslutsfattare 97

Allmänt om kunskapstillväxt 100
 Om beslutsfattande 103

Lärarens professionalism 105
Om den didaktiska analysen och hantverket 107
Om inlärningsituationer 108
Om hinder för kunskapstillväxten 110
Om de graderade betygen 114
Om skoldebatten 116

Tumskruvsfabriken

Sagan om Tumskruvsfabriken 7
Lärarens professionalism 12
En bra lärare 14
Det våras för katederlejonet 17
En ohållbar lärarutbildning 20
Ett ogenomtänkt förslag 22
Kunskap just in time? 24
Angrip orsakerna, inte symtomen! 27
Gäller inte Barnkonventionen längre? 30
Sätt eleven i centrum 33
Hemmet och skolan 36
Behöver eleverna lektorer? 38
Elever behöver tanketid 40
Elever behöver ställtid och ostyckad tid 42
Elever behöver fritid 44
Elever behöver se en mening med lärandet 45
Elever behöver glädje i arbetet 47
Elever behöver uppskattning 49
Elever behöver en bra skolmiljö 51
Elever behöver bra utvärdering 53
Eleverna behöver vettiga regler 55
I begynnelsen var beslutet 58
Gustav Vasa och skolbesluten 60
Vetande eller medvetenhet 62
Grodan i brunnen 64
Vad katten sade 66
Rationella beslut 68
Rationell planering eller huggsexa 70

Betygen 73

Sokrates syn på betygen 74
Det bortmätta kunnandet 76
Vem tjänar på betygen? 79

En betygsfri skola – varför inte? 82

Skoldebatten 87

Tyckerierna i skoldebatten 88

Björklunds bumeranger 89

På tal om respekt 90

Nolltolerans i skolan 92

Vad är katastrofalt? 94

Massmedias ansvar för demokratin 95

Skolpolitiken 97

Hur hamnade vi här? 98

Ödesdiga skolbeslut 101

Ett fundamentalt systemfel 103

Hybridskolan 105

Vad är meningen? 108

Vad kunskap väl inte är 110

Nytta eller bildning? 111

Matematiken – språngbräda och stupstock 113

Vilken framtid möter eleverna? 116

Den dolda läroplanen 118

Den onödiga forskningen 120

Fina ord 123

Bristen på empati 125

Hur snett får det bli? 127

Ansvarstagarna 131

Artiklar skrivna under 2018-2014

Hur länge ska eleverna lida för Björklunds skolpolitik?
 Hur tänker dom skolhöjdarna?
 Därför är vissa politiker farligare än andra .
 Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation
 Ju fler kockar, desto värre skolsoppa
 Varför har facket bidragit till att öka lärarbristen?
 Om det efter metoo oförsvarbara
 Så talar en hycklare .
 Angrip orsaken till att ungdomar spårar ur!
 Okunnigt om skolan
 Betygen tudelar samhället Evidens – forskning eller åsikter
 Var fanns hänsynen till elevernas behov?
 Angrip orsaker, inte symtom
 Kunnandet är viktigare än kunskaperna
 Svar till betygskramare på nätet
 Dåliga beslut leder till en dålig skola
 Hur minska mäns våld mot kvinnor?
 Hur jämställd är egentligen tidningen ETC?
 Skolans matematik förstör för eleverna
 När ska samvetet vakna?
 Dåliga beslut gör att elever misslyckas
 Feltänk vid skolbesluten Fler förskollärare är bättre än fler poliser
 Vi lever i paddans tidsålder
 Det kan visst vara för sent.
 Nationalegoismen värre än nationalsocialismen
 Det gäller att såga på rätt grenar
 Vilket ansvar vilar på skolan?
 Skolkommissionen kommer inte att lyckas Vad eländet beror på
 Skolan måste sluta knäcka svaga elever
 Några dåliga skolbeslut
 Sagan om en folkfiende
 Tillfälligheterna styr våra livEgoismen utplånar mänskligheten
 Makten är överordnad pedagogiken
 Religionernas baksida
 Den tunnelseende feminismen
 Medborgarrätt heter fortfarande pengar
 Religionernas hjärntvätt Så kan skolan rädda ungdomars liv
 Ett förödande paradigmskifte i skolan
 Tidernas mest geniala affärsidé

Underlåtenheter som dödar
Vad eleverna behöver
Till dig, du intelligenta mattelärare
Funderingar kring forskning och forskare
Hur jag blev engagerad i de skolsvaga elevernas situation
En förlegad pedagogik
Överordnade skolfrågor och underordnade
Ojämlika lärarlöner skadar
Giganten i mobbningsbranschen
Sanningssägarens dilemma
En tickande bomb
Girigheten är ett hot mot mänskligheten
Låt ändamålet helga medlen
Sanningar att säga
Om jämställdhet och jämlikhet
Skolan och det dödliga våldet
Varför blir lärare lärare?
Var finns nyckeln till bättre kunskap?
Okunnigt om arbetsätt i skolan
En urholkad demokrati .
Skolpolitiker drar förhastade slutsatser
OECD snedvrider skolan
Otänkbart om skolan .
Inför religionskritik i skolan
Klyftgrävarens verktyg Förskolan. Vad kostar det att låta bli?
Lär eleverna att skilja på saga och verklighet
En dålig kompromiss i betygsfrågan
Varför skolreformerna inte har funkat
Så skulle skolan kunna förbättras .
Bibeln är en sagobok liksom Koranen
Övertro på forskningen
Roten till mycket elände
Hur demokratisk är vår demokrati?
Dom är för många nu
Roten till elände i världen och i skola
Resurser behövs – reformer behövs också
Skamlöst röstfiske .
Tro och vetande i skolan
För vem är lärarlegitimationen bra?
Skolpolitikens konsekvenser
De tysta, de glädjefattiga
Meningslös matte fördärvar ungas liv
Björklunds manipulationer .

Förstelärarna – ett högriskprojekt
Björklund sparkar på den som ligger
Sant och riktigt i skoldebatten
Skolreformerna har inte funkade i Sverige
Okunnigt och korkat, Jan
Det är kunskapskraven som det är fel på
Därför är eleverna inte motiverade
Dags för helomvändning i betygsfrågan
»Dig söver smickrets röst – hör sanningens en gång«
Om betygens konsekvenser
Rädda elever i skolan

Författarens bibliografi

Orstadius, Per Acke, *Tankeställare om skolan*, Visby: Nomen Förlag 2014, 142 sidor, ISBN 978-91-7465-636-7.

Orstadius, Per Acke, *Skola i återvändsgränd – tankeställare om skolan*, Visby: Nomen Förlag 2013, 117 sidor, ISBN 978-91-7465-477-1..

Orstadius, Per Acke, *Grymskolan*, Visby: Nomen Förlag 2012, 116 sidor, ISBN 978-91-7465-331-1.

Orstadius, Per Acke, *Tumskruvsfabriken – några tankeställare*, Visby: Nomen Förlag 2011, 138 sidor, ISBN 978-91-7465-254-3.
[Debattartiklar]..

Orstadius, Per Acke, *Bouleros från Apslätten*, Visby: Nomen Förlag 2011, 55 sidor, ISBN 978-91-7465-156-0.
[Dikter].

Orstadius, Per Acke, *Minnen i skymningen*, Visby: Nomen Förlag 2010, 180 sidor, ISBN 978-91-7465-142-3.
[Självbiografi].

Orstadius, Per Acke, *Läraren fattar beslut*, Solna: Ekelunds Förlag 2005, 112 sidor, ISBN 91-646-2147-2.
[Debattbok i pedagogik].

Orstadius, Per Acke, *Det fattas beslut om skolan – en debattbok*, Solna: Ekelunds Förlag 2005, 110 sidor, ISBN 91-646-2146-4. [Handledning för beslutsfattare].

Orstadius, Per Acke, *Om kunskapstillväxt*, Didana Förlag, Göteborg 1996, 128 sidor. Illustrationer: Annastina Orstadius, ISBN 91-972950-0-0.

Orstadius, Per Acke m.fl., *Ekonomi för dig! – en grundkurs*, Malmö: Liber-Hermods 1994, ISBN 91-23-01256-0.

[Lärobok i ekonomi, tillsammans med sex lärare]

Orstadius, Per Acke m.fl., *Ekonomen*, Malmö: Liber Hermods, utgivna under åren 1989–1993. [Läromedelspaketet i företagsekonomi i sju delar, tillsammans med sju lärare]

Orstadius, Per Acke, *Att tänka till – några upprörande brev om skolfrågor*, Malmö: Liber Förlag 1983, 123 sidor, ISBN 91-38-61208-9.

[Debattbok om skolan]

Orstadius, Annastina, Orstadius, Lotta & Orstadius, Per Acke, *Så kan det vara i skolan – brev med tankar och erfarenheter*, Malmö: LiberFörlag 1983, 143 sidor, ISBN 91-38-61221-6.

Orstadius, Per Acke & Wallentin, Christer, *Praktikan – studier med utgångspunkt från verkligheten – erfarenheter från gymnasieskolan*, Stockholm: Brevskolan 1980, 176 sidor, ISBN 91-574-0272-8.

[Handbok i projektarbete för lärare]

Orstadius, Per Acke & Wallentin, Christer, *Tema Dk – förslag till studier med verkligheten som utgångspunkt*, Stockholm: Brevskolan 1980, 73 sidor, ISBN 91-574-0270-1.

[Handbok i projektarbete för elever]

Orstadius, Per Acke & Wallentin, Christer, *Vem vet vad – lathund för den som ska ta reda på saker*, Stockholm: Brevskolan 1980, 176 sidor, ISBN 91-574-0271-X.

[Handbok i informationssökning]

Orstadius, Per Acke & Wallentin, Christer, *Den goda skolan – varför inte? – en analys av den svenska skolans brister med förslag till en bättre skola*, Stockholm: Rabén & Sjögren 1975, 173 sidor, ISBN 91-29-45993-1.

[Debattbok om skolan]

Orstadius, Per Acke, Wallentin, Christer m.fl., *Eko 3 M – mål, metoder, material för inläring av grundläggande företagsekonomi*, uppl. 1, Malmö: Liber Läromedel 1976. [Läromedelspaket i företagsekonomi i ett stort antal delar]

Orstadius, Per Acke & Hultén, Sten, *Allmän distribution*, Göteborg: Författaren 1966, 148 sidor. [Lärobok i distribution]